

Звіт з впровадження Політики гендерної рівності та недискримінації УГСПЛ в 2016 році

Восени 2015 року Українська Гельсінська спілка з прав людини (УГСПЛ) найняла гендерну експертку¹, яка у співпраці з керівництвом Спілки, розробила організаційну Політику гендерної рівності та недискримінації, застосування якої розпочалося в 2016 році.

УГСПЛ зобов'язується не тільки дотримуватися Політики та просувати її на робочому місці та під час імплементації проектів, а й проводити внутрішні інформаційні та просвітницькі кампанії, спрямовані на підвищення рівня обізнаності членів організації про цю Політику. Так, у результаті опитування працівників і працівниць у грудні 2015 року було вирішено провести 3 тренінги на гендерну тематику, які стосувалися таких питань як: гендерні питання загалом і на ринку праці зокрема; гендерні питання у медіа, недискримінаційна лексика, сексистські жарти; методологія гендерного аналізу, кращі практики політики рівних можливостей.

Навесні 2016 року ці тренінги було організовано. А у липні 2016 року методом онлайн анкетування було проведено анонімне опитування працівників і працівниць УГСПЛ щодо їхнього ставлення до проведених тренінгів, а також подальших пропозицій стосовно роботи гендерної експертки.

За результатами опитаних у липні 2016 року працівниць і працівників УГСПЛ варто зазначити, що керівництву організації, аби довести позитивне ставлення до гендерної та недискримінаційної політики і бажання втілювати її засади, доцільно було б звертати більшу (додаткову) увагу на положення цієї політики.

З'ясувалося, що майже дві третини опитаних у липні 2016 року працівників і працівниць УГСПЛ стикаються у своїй роботі із тематикою гендерної рівності. Передусім, це – співпраця із організаціями, які займаються забезпеченням гендерної рівності, робота у проектах, які стосуються гендерної тематики, а також – консультування людей стосовно рівних прав і можливостей. Тому слід поглиблювати фахові знання з цієї тематики, адже інтерес до рівних прав і можливостей в опитуванні було артикульовано.

Разом з тим, деякі працівники і працівниці УГСПЛ відповіли, що не відвідали жодного із 3 запропонованих гендерних тренінгів, передусім, через брак часу, завантаженість іншими справами. Тому було б доцільним включити гендерні аспекти до інших тренінгів для персоналу, аби додатково проінформувати про гендерну політику УГСПЛ.

Окрім того, восени 2016 року стартував [спеціальний проект УГСПЛ «Правозахисниці, які змінюють Україну»](#) – серія інтерв'ю, які розміщуються двічі на місяць на веб-сайті організації, з активістками, які працюють у різноманітних сферах правозахисту.

¹ Гендерна експертка відповідає за надання інформації та консультування з гендерних аспектів, а також підтримку керівництва УГСПЛ з питань дотримання принципів гендерного мейнстрімінгу (пріоритетизація гендеру на всіх рівнях чи комплексний підхід до проблеми рівності між жінками і чоловіками) в основній роботі, та поточних програмах/проектах.

**Кількісні та якісні індикатори
дотримання Політики гендерної рівності та недискримінації**

I. На рівні Секретаріату УГСПЛ (м. Київ)

1. Працівники та працівниці УГСПЛ

Таблиця 1.1. Кількісні показники за статтю

Загалом	Чоловіки		Жінки	
	Кількість	%	Кількість	%
70 осіб станом на 31.12.2016	33	47	37	53

Таблиця 1.2. Кількісні показники за віком

Загалом	До 25 років		26-35 років		36-50 років		Від 51 року	
	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%
70 осіб станом на 31.12.2016	8	11	25	36	34	49	3	4

2. Заходи УГСПЛ щодо інформування про питання гендерної рівності та недискримінації

Таблиця 2.1. Інформація про внутрішньоорганізаційні заходи щодо питань гендерної рівності та недискримінації

<i>Назва заходу, час і місце проведення</i>	<i>Мета / завдання</i>	<i>Аудиторія: скільки людей відвідали (чоловіки / жінки)</i>
Серія тренінгів на гендерну та недискримінаційну тематику для працівників і працівниць УГСПЛ (лютий-квітень 2016 року)	<p><i>Мета:</i> Донести до персоналу особливості гендерної тематики та відповідних організаційних політик.</p> <p>Було висвітлено такі питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Що слід знати про гендер? Три «секрети» розуміння гендерної теорії. • Гендерна нерівність на ринку праці. • Гендерні та недискримінаційні питання у медіа. Важливість чутливої та фахової подачі інформації. • Методологія гендерного та антидискримінаційного аналізу державних політик • Крайні практики втілення ідей розмаїття та рівності у політиках організацій. 	<p>Загалом було проведено 6 тренінгів (на 3 тематики, кожна з яких для 2 окремих груп).</p> <p>У кожному заході, в середньому, взяли участь 10 жінок і 5 чоловіків.</p> <p>Деякі опитані опитаня після тренінгів зазначили проблемні аспекти розробленої гендерної політики УГСПЛ, зокрема, про дисбаланс на керівних посадах, небажання керівництва втілювати політику тощо. Інші ж респондентки і респонденти відповіли, що проблем із втіленням гендерної рівності на рівні УГСПЛ немає.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Презентація та обговорення Політики гендерної рівності та недискримінації УГСПЛ. <p>Перед і після тренінгів було проведено анкетування працівників і працівниць УГСПЛ щодо їхнього ставлення до проведених тренінгів, а також подальших пропозицій стосовно роботи гендерної експертки.</p> <p>За словами опитаних, гендерні тренінги зуміли прояснити різноманітні положення нещодавньо прийнятої гендерної політики організації.</p>	<p>Отже, думки є неоднозначними та інколи суперечливими, що доцільно пояснити різним фаховим досвідом працівників і працівниць, а також, очевидно, різним рівнем чутливості до тематики.</p> <p>Разом з тим, деякі працівники і працівниці УГСПЛ відповіли, що не відвідали жодного із 3 запропонованих гендерних тренінгів, передусім, через брак часу, завантаженість іншими справами.</p>
--	--	--

Окрім того, у 2016 році УГСПЛ прийняла участь у відкритому рейтингу рівності в сфері праці «**Індекс корпоративної рівності 2016**» щодо впровадження політик і стандартів рівності та недискримінації на робочому місці (автори досліджували заборону дискримінації за ознаками статі, інвалідності, сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності роботодавцями України). Варто зазначити, що **УГСПЛ посіла 13 місце** серед комерційних, урядових і громадських організацій, а також була відзначена у номінації «Найкраще місце для роботи».

Таблиця 2.2. Інформація про публічні заходи, які стосуються питань гендерної рівності та недискримінації

<i>Назва заходу, час і місце проведення</i>	<i>Мета / завдання</i>	<i>Аудиторія: скільки людей відвідали (чоловіки / жінки)</i>
<p>Публічний захід «Правозахисниці: обличчя сили. Публічна розмова про жінок, які змінюють історію правозахисного руху» (30 червня 2016 року, the America House Kyiv)</p>	<p>Головна мета – презентувати правозахисний рух, який існує в Україні та країнах, де представлена мережа Домів прав людини, а також обговорити виклики, з якими стикаються жінки-правозахисниці у своїй професійній діяльності. Поряд з тим, метою заходу було обговорення загальних викликів правам людини, які виникають у пострадянському регіоні.</p> <p>Захід складався з декількох частин.</p> <p>Перша частина була присвячена публічній лекції відомої вірменської правозахисниці Лари Агаронян, під час якої вона розповіла про діяльність колег на Кавказі в контексті протистояння організацій, що відстоюють права жінок, з консервативно налаштованим суспільством.</p> <p>Потім відбулася панельна дискусія за участі відомих правозахисниць з України, Вірменії</p>	<p>45 осіб: 39 жінок, 6 чоловіків</p>

	та Норвегії. Окрім того, було презентовано фотовиставку «Правозахисниці: обличчя сили».	
XII Всеукраїнська школа прав людини для молодих активістів м. Чернігів (8-15 серпня 2016 року, Освітній Дім прав людини в Чернігові)	Протягом 9 днів учасники підвищили обізнаність щодо філософії та еволюції прав людини та механізмів їх захисту, навчилися помічати права людини та їх порушення у повсякденному житті, підвищили розуміння толерантності та недискримінації, навчилися планувати ефективну діяльність у сфері прав людини. Окрім цього, було апробовано методики 24 годинного марафону з розробки правозахисної публічної акції з протидії домашньому насильству , яка і була проведена в Чернігові 14 серпня.	21 осіб: 16 жінок, 5 чоловіків
Локальний освітній захід «Права людини та гендерна рівність» (14-15 грудня 2016 року, м. Ужгород)	Ознайомити з основами концепції прав людини з окремими стандартами їх захисту. Головною темою була недискримінація та питання гендерної рівності, а також гендерно-обумовлене насильство та його наслідки. Вивчались міжнародні засади та національне законодавче забезпечення у сфері попередження насильства в сім'ї.	24 осіб: 18 жінок, 6 чоловіків
Локальний освітній захід «Права людини для кожного» (15-17 грудня 2016 року, м. Кременчук Полтавської обл.)	Мета заходу – сприяння вирішенню конфліктних ситуацій у Кременчуці через проведення серії об'єднаних локальних освітніх заходів, що базуються на принципі «Права людини- завжди на часі, права людини стосуються кожного»	53 особи: 33 жінки, 20 чоловіків
Локальний освітній захід «Вступний тренінг з прав людини для громадських діячів Вінницької області» (10-12 грудня 2016 року, м. Хмільник Вінницької обл.)	Підвищити громадянську активність в сфері захисту прав людини та громадянських інтересів і створити умови для формування локальної мережі правозахисних ініціатив, що працюють в невеликих містах Вінницької області.	26 осіб: 16 жінок, 10 чоловіків

3. Забезпечення гендерного паритету у керівних органах

Таблиця 3.1. Кількісні показники за статтю у керівних органах УГСПЛ

Загалом (кількість, %)	Правління		Ревізійна комісія		Спостережна рада	
	Жінки	Чоловіки	Жінки	Чоловіки	Жінки	Чоловіки
станом на 31.12.2016	3	6	2	1	0	5
	33%	67%	67%	33%	0%	100%

Дотримання позитивних дій	Ні (як мінімум 40% представників однієї статі)	Так (як мінімум 30% представників однієї статі)	Ні (як мінімум 30% представників однієї статі)
---------------------------	---	--	---

4. Участь у публічних заходах і міжнародних поїздках

Таблиця 4.1. Кількісні показники за статтю участі УГСПЛ у публічних заходах/ поїздках (в т.ч міжнародних) з гендерної тематики

Назва події, місце і дата	Опис заходу	Загалом людей взяло участь	
		Жінки	Чоловіки
Форум, присвячений гендерним аспектам доступу жінок і чоловіків до правосуддя (9 червня 2016 р., м. Київ) ²	Був представлений аналіз рішень суду про захист від дискримінації за ознаками статі, включаючи заяви міжнародного та українського законодавства про захист від дискримінації за ознаками статі, певні норми міжнародного права, ратифіковані ВРУ, прецедентне право Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) і положення українського законодавства.	юристи Центру стратегічних справ УГСПЛ	
Конференція, присвячена питанням сексуального насилля під час військового конфлікту (український контекст та досвід Боснії і Грузії). (23 травня 2016 р., м. Київ) ³	Захід свідчить про те, що серед українського державного сектору та громадянського суспільства з'являється все більше розуміння того, що жертви сексуального насилля потребують додаткової допомоги.	юристи та юристки Центру стратегічних справ	
Регіональний тренінг Європейського центру захисту прав людини (EHRAC) «Боротьба з насиллям проти жінок через судочинство» (21-23 червня 2016 р., Гельсінський фонд з прав людини, м. Варшава, Польща)	Програма була зосереджена на обговоренні стратегічних справ щодо стосуються домашнього та сексуального насильства над жінками, аналізу практики ЄСПЛ та Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок. Учасники розробили потенційні стратегії судового захисту прав жінок як на національному, так і на міжнародному рівні, а також обговорили шляхи подолання проблем невідповідності національного законодавства міжнародним стандартам захисту прав жінок.	N/A	N/A
Круглий стіл на тему толерантності та прав меншин (3 листопада, м. Київ)	N/A	1	1

² Організовано Координатором проектів ОБСЄ в Україні спільно з проектом USAID «Справедливе правосуддя» та Національним судовим інститутом Канади.

³ Організовано Посольством Швеції, організацією «Kvinnan till Kvinna» та Підрозділом захисту прав дітей (ЮНІСЕФ).

5. Аналітична продукція УГСПЛ на гендерну тематику

Таблиця 5.1. Перелік аналітичної продукції УГСПЛ на гендерну тематику

Рік	Кількість	Перелік
2016	Інформаційний спецпроект «Правозахисниці, які змінюють Україну», який має за мету підсилення видимості жінок в українському правозахисті. Доступний за посиланням: http://helsinki.org.ua/activities/spetsproekty/pravozahysnytsi-yaki-zminyuyut-ukrajinu/ .	Серія інтерв'ю із експертками, котрі працюють в/ співпрацюють з УГСПЛ, які також включають і запитання про ситуацію із гендерним насильством та гендерну тематику у правозахисному русі. Отже, протягом року було опубліковано 4 інтерв'ю з такими правозахисницями як Саша Делеменчук, Олена Подолян, Євгенія Бардяк, Ніна Хома.
2016	Матеріал, присвячений гендерно-обумовленому насильству Доступний за посиланням: http://helsinki.org.ua/advices/7565/	З метою відзначення Міжнародного дня боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок (25 листопада) було оновлено розділ сайту УГСПЛ, присвячений насильству за ознакою статі та порадам про те, що робити, якщо Ви зіткнулися з агресивною поведінкою.

6. Скарги стосовно порушення Принципів гендерної рівності та недискримінації

Таблиця 6.1. Огляд скарг стосовно порушення Принципів гендерної рівності та недискримінації

Рік	Кількість скарг подано	Коротка тематика скарги	Прийняті рішення по скарзі
2016	Не надходили		

II. На рівні організацій-членів УГСПЛ (24 регіони)

1. Гендерні аспекти роботи громадських приймалень УГСПЛ

Загалом в 2016 році до мережі громадських приймалень УГСПЛ надійшло 37 270 звернень, серед них 18 829 звернень від чоловіків, 18 441 – від жінок. З питань порушення права на сімейне життя, насильство в сім'ї отримано 659 звернень, з питань дискримінації (включаючи гендерну) – 204.

Окрім надання правової допомоги, громадські приймальні (ГП) також проводили інформаційно-просвітницькі заходи. Нижче наведено деякі приклади заходів ГП, що стосується гендерної тематики.

ГП у м. Суми

Юристами приймальні було надано консультації, які можна віднести до теми гендерного насилля, в таких випадках:

- Зі слів клієнта, в сім'ї сусідів чоловік жорстоко поводить з дружиною та дітьми. Жінка знаходиться в складній ситуації, потребує правової допомоги для вирішення

питання щодо отримання дозволу на виїзд дитини за кордон без згоди другого з батьків. Клієнта проконсультовано, надано інформацію щодо прав та можливостей жінки звернутися по правову та психологічну допомогу.

- Юридична консультація із загальних питань захисту прав дитини в ситуації, що склалася в родині, де (зі слів заявника) психічнохвора мати негативно впливає на життя малолітньої дитини, заважає її нормальному фізичному, духовному та інтелектуальному розвитку. Надана інформація щодо служби у справах дітей Сумської міської ради.
- Жорстоке поведіння чоловіка, прояви насильства в сім'ї, утримання малолітньої дитини без згоди матері. Надано консультацію, роз'яснено права, які має жінка, запропоновано звернутися до міліції та органу опіки та піклування.
- Родина, у якій засуджений чоловік (відбуває наразі строк) здійснює психологічне насильство над жінкою, погрожує через знайомих здійснити покарання за її рішення розлучитись з ним. Ведеться супровід цієї родини вже декілька місяців, складена заява про розлучення, також надаються консультації щодо судових засідань та звернень у поліцію з приводу загроз.

Стосовно інформаційно-просвітницьких заходів з гендерної тематики:

До 25 листопада – Міжнародного дня боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок – громадська приймальня УГСПЛ у Сумах, радник міністерства соціальної політики з питань ВПО в Сумській області, Психологічна кризова служба м. Суми разом зі студентською юридичною клінікою «PROGESTO» зібрались на спільний захід – круглий стіл на тему «Протидія насильству щодо жінок». Обговорювали такі питання як «Що таке насильство? Які права має жінка? Які існують види насильства? Як захистити себе від насильства? Куди необхідно звертатися у разі вчинення проти Вас насильства?».

Зазначимо, що напередодні разом зі студентством ГП УГСПЛ провела опитування пересічних громадян на тему «Які права має жінка в Україні?», результати якого обговорили разом з психологами на заході. Крім того, були представлені результати опитування щодо ставлення до насильства в родині та в суспільстві в цілому, а саме аспект упередженого ставлення до цієї теми. Саме це було метою цього заходу – відобразити думку сумчан про деякі поняття, зокрема, такі як насильство фізичне та психологічне. Також мова шла й про порушення прав жінок-переселенок, та було наведено статистику зі звернень щодо насильства до Національної поліції по місту, висвітлено деякі випадки роботи патрульних, які виїжджають по таким викликам, коли жінка потерпає від насильства у родині⁴.

ГП у м. Черкаси⁵

25 листопада у Міжнародний день боротьби з насильством щодо жінок у Черкаському національному університеті ім. Богдана Хмельницького відбувся флеш-моб «Зупинимо насильство» (організатори – кафедра початкової освіти університету, Центр гендерної освіти ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи та мистецтва; до участі також долучилися і громадські активісти, представники ГП). Також, усі бажаючі мали змогу долучитися до дійства, «зупинивши» насильство відбитком власної долоні на папері.

Отже, під час заходу майбутні фахівців з початкової та дошкільної освіти продемонстрували свою активну громадянську позицію, висловивши підтримку у боротьбі з таким соціально небезпечним явищем як гендерно обумовлене насильство.

⁴ <http://sumy.legalaid.gov.ua/ua/pres-tsentri/novyiny/zakhyst-prav-zhinok-obhovoriuvaty-za-kruhlym-stolom>

⁵ https://humanrights.org.ua/material/dinja_protiv_kavuna_abo_osoblivosti_diskriminacii_v_cherkasah

ГП у м. Хмельницький

19 лютого 2016 р. на базі Хмельницького міського центру зайнятості відбувся семінар з гендерних питань за участі юристки ГП УГСПЛ, яка діє на базі ХОГО «Подільська правова ліга» представників Хмельницького міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, а також центру зайнятості та безробітних. Метою заходу було інформування присутніх про шляхи протидії гендерній дискримінації, реалізацію державної політики забезпечення гендерної рівності в сфері зайнятості, а також того як можна змінити життєву ситуацію на краще, незважаючи на «гендерні особливості». Отже, присутні жінки були поінформовані про практичні аспекти захисту своїх прав, зокрема, про те, як можна звернутись до суду у випадку незаконного звільнення⁶.

6 травня 2016 р. на базі Хмельницького міського перинатального центру відбувся захід, присвячений Дню матері. Юристка ГП розповіла майбутнім матерям про їх трудові, соціальні та інші права, про основні нормативно-правові акти у сфері захисту права на материнство, а також про обов'язки батьків виховувати та утримувати дітей⁷.

ГП у м. Чернігів

5 квітня 2016 р. у Чернігівській загальноосвітній школі I-III ступенів №13 юристами та стажерами громадської приймальні проведено міні-тренінг з учнями одного із 8-х класів цієї школи за наступною програмою: інформування про права людини в цілому, презентація щодо прав жінок в Україні, міні-гра із сценічними постановками щодо стереотипів буденного життя, а також обговорення практичних ситуацій.

ГП у м. Краматорськ

27 листопада 2016 р. відбувся круглий стіл «Міжнародний день проти насильства щодо жінок», під час якого юристка приймальні обговорила з присутніми актуальні сьогоденні проблеми, пов'язані з насиллям щодо жінок.

ГП у м. Запоріжжя

15 листопада 2016 р. на базі Запорізького навчально-виховного комплексу № 109 відбувся тренінг «Життя без насильства». Учні 9 класу надали відповіді на питання, пов'язані з насильством (зокрема, що таке насильство, його види, як захистити себе від насильства, куди необхідно звертатися у разі вчинення насильства, та як запобігти насильству); розповіли про правила безпечної поведінки в мережі «Інтернет»; надали інформацію щодо установ, де діти можуть отримати кваліфіковану правову та психологічну допомогу у випадку насилля, а також про безоплатну правову допомогу в цілому та Міжнародний день боротьби з насильством проти жінок.

⁶ http://podil-liga.at.ua/news/bezrobotni_zhinki_diznalisja_pro_te_jak_ne_statu_thndjd_gendernoji_diskriminaciji/2016-02-19-263

⁷ http://podil-liga.at.ua/news/naperedodni_dnja_materi_juristi_podilskojj_pravovojj_ligi_rozpozvili_vagitnim_zhinkam_pro_jikh_prava/2016-05-06-294